

COVID 19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Dr. Nurhüda SÖZEN

ÖZET

Uzaktan eğitim; zaman ve mekân kısıtlaması olmadan, bilişim teknolojileri ile derslerin canlı olarak işlenebildiği bir eğitim modelidir. COVID 19 sürecinde eğitim ve öğretimin sürekliliğini sağlamak, okuldan kopuşu önlemek ve uzun süreli öğrenme kayıplarını engellemek amacıyla resmi ve özel tüm okullarda uzaktan eğitim uygulamalarına gidilmiştir. Teknolojik altyapı, ekonomik imkânlar ve coğrafi şartlar bağlamında uzaktan eğitim süreci; televizyon ve/veya radyo yayınları, basılı öğretim materyalleri, çevrimiçi öğretim içerikleri veya etkileşimli canlı dersler gibi imkânlarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Uzaktan eğitim; çeşitliliği, içeriği, kalitesi, ulaşılabilirliği ve niteliği bağlamında erişilmiş teknolojinin göstergesi olarak çağa ve dijital eğitim içeriklerine uyum sağlayabilme göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir. Dünya var oldukça ortaya çıkabilecek salgınlar kapsamında; fiziki, sosyal ve maddi koşulların kısıtları nedeniyle uzaktan eğitim uygulamalarına yönelim önemli bir gereksinim olarak îzah edilebilir. Pandemi sürecinin devam etmesi halinde, uzaktan eğitim süreci ile ilgili yapılacak çalışmalarının en sağlıklı şekilde yürütülmesi için farklı ülkelerde yapılan uygulamaların incelenmesi önem teşkil etmektedir. Bu çalışma Covid-19 salgınından etkilenen bazı ülkelerin uzaktan eğitim sürecindeki faaliyetlerini îzah etmeyi amaçlamıştır. Koronavirüsün ilk ortaya çıktığı ülke olan Çin, İtalya, Fransa, en çok vaka sayısına sahip ABD, Belçika, Hollanda, Finlandiya, Kore, Avusturalya, Singapur, başlangıçta virüsün toplumdaki doğal yayılımını olağan gören İngiltere ve Türkiye’de gerçekleştirilen faaliyetler üzerinde durulmuştur. Türkiye’de ve dünyada eğitim öğretimin sürdürülebilirliği için uygulanan uzaktan eğitim süreci tüm yönleriyle incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Uzaktan Eğitim, Eğitim Uygulamaları.

---

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Bölümü, Teacher, Ministry of Education, Primary Education Department, ORCID: 0000-0003-2937-472X, nurhudasozen@hotmail.com

AN INVESTIGATION ON DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS IN THE COVID 19 PROCESS

ABSTRACT

Distance Learning; It is an education model where lessons can be taught live with information technologies without time and space restrictions. In the process of COVID 19, in order to ensure the continuity of education and training, to prevent school leaving and to prevent long-term learning losses, distance education practices have been implemented in all public and private schools. Distance education process in the context of technological infrastructure, economic opportunities and geographical conditions; Television and / or radio broadcasts, printed teaching materials, online teaching contents or interactive live lessons. Distance Learning; It can be considered as one of the indicators of adaptation to the era and digital education contents as an indicator of the accessed technology in terms of its diversity, content, quality, accessibility and quality. Within the scope of epidemics that may occur as long as the world exists; Due to the constraints of physical, social and financial conditions, orientation towards distance education applications can be considered as an important requirement. If the pandemic process continues, it is important to examine the practices carried out in different countries in order to carry out the work to be done on the distance education process in the most healthy way. This study aimed to explain the activities of some countries affected by the Covid-19 outbreak in the distance education process. China, Italy, France, the country where the coronavirus first appeared, the USA with the highest number of cases, Belgium, the Netherlands, Finland, Korea, Australia, Singapore, and the activities carried out in England and Turkey, which initially saw the natural spread of the virus in society. has been stopped. Distance education process applied to Turkey and the sustainability of the world were examined in all aspects of academic education. Various suggestions were made in the light of the information obtained.

Keywords: Covid 19, Distance Education, Education Applications.

GİRİŞ

31 Aralık 2019 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü [World Health Organization (WHO)], Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan şehrinde etiyolojisi daha önce bilinmeyen bazı vakaların olduğunu bildirmiştir. 7 Ocak 2020'de zatürre türündeki vakaların daha önceden tanımlanamamış olan yeni bir tip koronavirüs (coronavirus) olduğu ortaya çıkmıştır. 1965 yılında Tyrrell ve Bynoe tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda soğuk algınlığı geçiren hastalardan temin edilen doku kültüründe bu virüs türüne rastlanmıştır ve virüsün yüzey görünümünde bulunan taç yapısı nedeniyle korona virüs olarak adlandırılmıştır (Görkem ve Ünal, 2020). Virüsün yeni tanımlanan bu formuna, 2019 yılında ortaya çıktığından dolayı Coronavirus 2019 (COVID-19) denilmiştir. Pandemiye dönüşen COVID 19 salgını mümkün olduğunca önlemek ve hızla yaygınlaşmasını engellemek amacıyla dünya genelinde birçok ülkede acil durum tedbirleri alınmıştır.

WHO, kronik rahatsızlığı olan farklı yaş grubundaki insanların virüsten etkilendiğini, virüsün yayılma hızını azaltmak için salgın süresince işletmelerin ve kurumların online çalışma uygulamalarına gitmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda birçok ülkede sokağa çıkma yasağı, çalışma saatlerinde esneklik, sosyal izolasyonun sağlanması, iş yerlerinin kapatılması, toplu kullanım alanlarının düzenli dezenfekte edilmesi, karantina, cerrahi maske kullanımı, seyahat kısıtlamaları, online eğitim, evden çalışma uygulaması gibi çeşitli önlemler alınmıştır².

Küresel salgın nedeniyle eğitim-öğretim sürecinde de İnternet aracılığıyla uzaktan eğitimler gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencilerin zaman ve mekân kısıtlaması olmadan, bilişim teknolojilerini kullanarak tamamen sanal ortamda uygulanabilen derslerin canlı olarak işlenebildiği bir eğitim modelidir (Horzum, 2003). Bir diğer tanıma göre uzaktan eğitim;

- Coğrafi uzaklık nedeniyle eğitim öğretime erişimi kısıtlanan bireylerin eğitimlerini sürdürebilmek için yeterli imkân, materyal ve öğretmenden yoksun kalmaları,
- Fiziksel rahatsızlığı ya da engeli nedeniyle örgün eğitim faaliyetlerine katılamayan bireylerin eğitim-öğretim gereksinimleri,
- Kendini kültürel, akademik ve mesleki yönden geliştirmek isteyen bireylerin eğitim-öğretim ihtiyaçları gibi nedenlere dayalı olarak ortaya çıkan eğitim tasarımıdır (Newby, Stepich, Lehman ve Russell, 2006).

Küresel salgın sürecinde de öğrenmenin sürekliliğini sağlamak, uzun süreli öğrenme kayıplarını engellemek amacıyla resmi ve özel tüm okullarda uzaktan eğitim uygulamalarına gidilmiştir. Ülkelerin teknolojik altyapıları, ekonomik imkanları ve coğrafi şartlarına göre uzaktan eğitim süreci; televizyon ve/veya radyo yayınları, basılı öğretim materyalleri, çevrimiçi/online öğretim içerikleri veya etkileşimli canlı dersler gibi imkânlarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca dünya genelinde birçok ülke, öğrencilerin uzun süre evde kalmalarının olumsuz etkilerini azaltmanın yollarını aramıştır. Bu kapsamda İnternet veya televizyonla dersleri sunmanın yanında, etkileşimli, canlı derslerle sanal ortamda öğretmen ve öğrencilerin buluşması sağlanmaya çalışılmıştır. Sanal ortamda öğretmenlerin öğrencilerle ve öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla etkileşimini sağlayan iletişim kanalları oluşturulmuştur. Tüm bunlar bağlamında sağlık tedbirlerine paralel olarak eğitim ve öğretimin sürdürülebilirliği amacıyla öğrenciler için uzaktan eğitim platformlarının geliştirilmesi önemli görülmektedir. Bu çalışmada Covid-19 salgınından etkilenen çeşitli ülkelerde (Fransa, İngiltere, Kore, İtalya, ABD, Avusturalya, Finlandiya, Singapur, Çin, Hollanda, Belçika, Türkiye) eğitimin sürekliliği için tek çare olarak görülen uzaktan eğitim faaliyetlerinin kapsamı ve etkileri anlatılmaktadır.

1. Fransa: Fransa'da Mili Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Covid 19 nedeniyle eğitim öğretim yılı içerisinde işlenilmeyen ünitelerin seneye okutulacak kitaplara ekleneceği; hiçbir öğrencinin sınava girmeyeceği ve sınıfta kalmayacağı ancak sorumlu olarak sınıf geçeceği ve seneye aynı dersi vermek zorunda olacağı; öğrencilerin ilk dönem aldıkları karne notlarının ikinci dönemde geçerli olacağı; tüm sınavların eylül-ekim aylarına ertelendiği bildirilmiştir.

²<https://www.who.int/>

Fransa’da telafi eğitim konuşulmamaktadır. Salgın sürecinde herhangi bir rahatsızlığı olan öğrenci, hastane raporu olmaksızın raporlu sayılacaktır. Fransa’da uzaktan eğitim sürecinde ödev içerikleri de değişmiştir. Örneğin “Anneannenini arayıp onunla sohbet edeceksin. Aranındaki diyalogu yazıp benimle paylaşacaksın.” gibi değerlere dayalı uygulanabilir ödev içerikleri eklenmiştir.³ Öğrenci ve öğretmen arasında düzenli iletişimi sürdürmek için öğretmenler dijital çalışma alanları, elektronik posta veya çevrimiçi eğitim uygulamaları ile dersler anlatıp ödev ve alıştırmalar vermiştir. Ayrıca öğrencilerin var olan ağları kullanarak öğrenebilmeleri için ihtiyaç duydukları ders materyallerine erişebilmesine imkan tanımıştır. İzah edilen bu pedagojik devamlılık hizmeti “Cned: Sınıfım evde” adlı ücretsiz bir platform üzerinden yapılandırılmıştır. Bu sanal hizmet ağı; öğrencilerin derslerini dinleme, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla bağlantı kurma ve iletişimlerini sürdürme imkânı sağlamaktadır.⁴

Fransa’da ders kitaplarının içeriklerinin değiştirilmesi söz konusudur. Covid 19 nedeniyle yapılan planlamada ikili düzene (sabahçı-öğlenci) ve esnek yoklama sistemine geçilmesi planlanmıştır. Son aylarda Covid 19 nedeniyle işletmelerin kapandığı ve insanların dışarı çıkmadıkları için tabiata zarar veremedikleri dolayısıyla ozon tabakasında belirgin şekilde iyileşmenin olduğu tespit edildiği için ikili sisteme “görev hak ve hürriyetlerimiz”; “tabiata karşı sorumluluklarımız”, “hayvanlara karşı sorumluluklarımız”, “sağlık sorumluluklarımız” adları altında ders içeriklerinin eklenmesi planlanmıştır.⁵

Fransa’da çalışmayan anne ve babalar çocuklarını okula göndermeyebiliyor. Öğretmen dersi akıllı tahta aracılığıyla kaydediyor ve okula gelemeyen diğer öğrenciler ve velilerle paylaşıyor. Sınıf kontenjanları ile ilgili düzenleme getirilerek, sınıftaki oturma düzenine sınırlandırma getirilmiş, mesela 15 sıra varsa her sırada sadece bir öğrenci oturacak ve eğitim ikili olacak şekilde planlanmıştır. Bu dönemin ders kazanımları bir üst sınıfa aktarılmış, örneğin tüm branşlarda görev hak ve sorumluluklar ile ilgili bir kazanım konulmuş. Kazanımlarda farkındalık sağlamak amacıyla sosyal sorumluluk bandı açılmıştır. Okullarda gerçekleştirilecek olan toplu etkinlikler için yeterli alanı olmayan okullara, belediyelerle anlaşarak yerel kuruluşların alanlarını kullanabilme imkânı verilmiştir. Okul servislerinde yeni düzenleme getirilmiş, her öğrencinin tek oturması sağlanmıştır. Okulda maske kullanımı zorunluluk haline getirilmiş, maskesi olmayan çocuklara okulda maske verileceği, okul girişlerinde termal kameraların kurulacağı belirtilmiştir. Dezenfektanlar hazırlanmış, her okula binlerce maske dağıtılarak, okullarda hemşire bulundurma zorunluluğu getirilmiştir. Bakanlığın açıklamasına göre “Bilgiyi verme ve derinlemesine öğrenme sürecini bırakıyoruz. Çocuğun eğitim hayatından kopmaması, kendi kendine öğrenmesi ve öğrenme alışkanlığının sürdürülmesi için yeni düzenlemeler yapacağız. Bu yıl bu şekilde eğitim verilirken önümüzdeki 5 yıl tüm eksiklerin nasıl giderilebileceği ile ilgili çalışmaları planlı bir şekilde yapacağız. Ayrıca okulları hijyen testlerinden geçireceğiz. Okul okul gibi kokuyor mu? Hijyen tedbirleri alınmış mı? Bu hususlarla ilgili ciddi düzenlemeler ve teftişler gerçekleştirileceğiz.” ifadeleri yer almıştır.⁶

³ <https://www.gouvernement.fr/le-ministere-de-l-education-nationale>

⁴ <https://www.cned.fr/maclassealamaison/>

⁵ <https://www.cned.fr/scolaire/ecole>

⁶ <https://www.education.gouv.fr/>

Eğitim bakanlığının açıklamasına göre artık eski dünya sistemine dönüşün söz konusu olmadığı, insanoğlunun tabiatı harap ettiği ve bu tür virüslerin her zaman ortaya çıkabileceği dolayısıyla eğitim sistemlerinin böyle durumlar için düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Ders süreleri salgın sürecinde kısaltılmış 40-45 dakikadan 30 dakikaya indirilmiştir. Sadece akademik derslerin okulda işleneceği, beden eğitimi, sitem, müzik, resim gibi derslerin online platforma taşınacağı îzah edilmiştir.⁷

2. İngiltere: Birleşik Krallık hükümeti başlangıçta serbest dağılımla yaygınlaşma (toplum bağışıklığı) politikasını uygulama noktasında okulların kapatılmasının “gereksiz” olacağını belirtmiştir. Ancak daha sonra salgının hızla yayılmasından dolayı karantina ve sıkıyönetim tedbirlerine geçildiği için uzaktan eğitim öncelikli çözüm olarak değerlendirilmiştir. İngiltere’de farklı kademelerdeki okullar çevrimiçi eğitim imkânını, eğitim paydaşlarına sunmuşlardır. Çoğu okul çevrimiçi dersler ve çalışma kâğıtları aracılığıyla uzaktan öğretimi gerçekleştirmiştir. Diğer taraftan farklı kademelerdeki tüm okullarda sınavların iptal edildiği ilan edilmiştir. Özel okullar video konferans üzerinden derslerine devam ederken devlet okulları 1 ay ders yapamamıştır. Bu süreçte BBC televizyonu müfredata uygun 14 haftalık ders içeriği üretmiştir. Halk Sağlığı İngiltere Tıbbi Direktörü Paul Cosford, 2 Mart’ta İngiltere’de coronavirüsün yaygın şekilde yayılmasının artık “büyük olasılık” olduğunu söylemiştir. Dışişleri Bakanı okulların açılması için kesin bir tarih belirtmemiştir. Eğitim sekreteri Gavin Williamson ise İngiltere genelinde Covid-19’un kilitlenmesi sonucu neredeyse altı hafta boyunca kapatılan okulların aşamalar halinde yeniden açılacağını ifade etmiştir. Hükümetin, en yoksul çocukların kriz sırasında açılmamalarını sağlamak amacıyla oluşturulan ücretsiz okul yemek çeki programı, uygulamada yaşanan sıkıntılar nedeniyle başöğretmenlerden keskin eleştiriler almıştır. Williamson, baş öğretmenlerinde “tamamen pratik” olacağını öne sürdükleri; notlarından memnun olmayan öğrenciler için “kısaltılmış” sınavlar olarak nitelendirdiği sonbahar eğitim planlarını yineledi. Okul kapanmalarının en dezavantajlı öğrenciler üzerindeki etkisini belirterek oluşabilecek sosyal adaletsizlik karşısında çeşitli önlemler alacaklarını vurguladı. Ayrıca okulların kademeli olarak açılması gerektiğini; okulların yeniden açılmaya başladığı diğer ülkelerde en iyi uygulamaların incelendiğini belirtmiştir. Hükümete danışmanlık yapan Bilim Kurulunun altında “okulların yeniden açılması” üzerine çalışan bir alt kurulun oluşturulduğunu ifade etmiştir.⁸ Williamson, hükümetin dezavantajlı bölgelerde dijital olanaklardan yoksun çocuklar için 100 milyon £ değerinde ekipmana ve bilişim teknolojisi desteğine yatırım yaptığını ifade ederek okullara 200.000 dizüstü bilgisayarın haziran sonuna teslim edileceğini bildirmiştir (bbc.com, 2020).

3. Kore: Dersler çevrimiçi olarak İnternet üzerinden işlenmektedir. Eğitim Bakanlığı eş zamanlı okul açılışı ve sıralı okul açılışı sistemi üzerinden çalışmaktadır. Sıralı okul sisteminde bir gün okul bir gün çevrimiçi ders olarak planlama yapılmaktadır. Okulların açılması ile birlikte okullarda maske ve dezenfektan sıkıntısı yaşanabileceği düşünülmektedir. Eğitim Bakanlığı ise maske stoğu yaptığını açıklamış, okullar açılmadan önce okullara maske dağıtımını, dezenfektan dağıtımını, ateş ölçer dağıtımını işlemlerinin bitirilmesi öngörülmektedir.

⁷<https://www.gouvernement.fr/le-ministere-de-l-education-nationale>

⁸<https://gov.wales/written-statement-covid-19-recovery-phase-planning-operation-schools>

Eğitim Bakanlığı aynı zamanda çevrimiçi uzaktan eğitim için içerik geliştirmeye devam edeceklerini belirtmiştir. Sanat, beden eğitimi, uygulamalı deneyim etkinlikleri çevrimiçi olarak yapılamamaktadır. Dolayısıyla ana müfredat dersler dışında kalan dersler için içerik üretilmeye çalışılmıştır. Öğretmenler uzaktan eğitim dersleri esnasında yapacakları bir konuşmadan dolayı kayda alınabilecekleri ve sorumlu olabilecekleri ihtimaline karşı kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin derslere zamanında bağlanamaması ve cihazlarla ilgili yaşanabilecek sorunlar öğretmenleri tedirgin etmiştir. Öğretmenler aşağıda belirtilen “Çevrimiçi Sınıf Görgü Kuralları” oluşturulmasını ifade etmişlerdir.⁹

-Derse hazırlıklı gelmelisin. (Düzenli giyinmelisin, dersle ilgili bilgi ve materyalleri hazırlamalısın.)

-Çevrimiçi dersten önce cihazını hazırlamalısın, görüntünü kontrol etmeli, etraftaki gürültü yapabilecek her şeyi kaldırmalısın.

-Derse 10 dakika kalasisteme girmeli ve sorun yaşıyorsan öğretmene bildirmelisin. Ders başladığında aktif olarak katılmalısın.

-Evden bağlantı yaptığın için sen ve ailenin mahremiyetine dikkat etmelisin. Ders esnasında ebeveynleriniz, kardeşleriniz veya arkadaşlarınız sizden ders dışı bir şey istediklerinde (oyun oynamanız veya başka bir şey) dersi takip etmeniz gerektiğini ve onlara katılmayacağınızı söyleyin. Ders akışını engelleyecek davranışlarda bulunmamalısın. İstenmeyen bir durumdan ötürü gürültü olduğunda sesini kapatmalısın.

-Öğretmenlerin oluşturduğu ders materyallerinin telif hakkına tabi olduğunu ve çoğaltılmaması, dağıtılmaması gerektiğini unutmayın.

-Çevrimiçi sınıfta, sınıfın durumunu veya sınıftaki katılımcıların durumlarını kaydedip başkaları ile paylaşmanız uygun değildir. Kişisel bilgilerin paylaşılmasının suç olduğunu unutmayın. Sınıf ortamında ders dışı videoları ve başkalarını aşağılayıcı yazıları paylaşmayın.

4. İtalya: Avrupa’da COVID 19’dan en kötü etkilenen, vaka yayılımında ilk sıralarda yer alan ve en yüksek ölüm oranlarının yaşandığı ülkelerden biri olan İtalya, 5 Mart 2020 tarihi itibarıyla salgının ülke çapında yayılımını önlemek için sert tedbirler alarak farklı kademelerdeki tüm okulları, çocuk yuvalarını ve üniversiteleri geçici bir süreliğine kapatmıştır. Salgın sürecinin başında 15 Mart 2020’ye kadar sürdürülmesi planlanan okulları kapatma uygulaması, pandeminin hızla yayılması nedeniyle uzatılmıştır.¹⁰ İtalya Eğitim Bakanlığı, web sitesinde okullarda, olası bir coronavirus salgını ile nasıl mücadele edilebileceği konusunda bilgilendirici önlemler yayınlanmıştır. Ayrıca uzaktan öğrenme sürecine yönelik bir bilgi portalı açılarak uzaktan eğitim ile ilgili web seminerleri düzenlenmiştir (Kottasová & Isaac, 2020; Togoh, 2020; Benu, 2020).

İtalya Başbakanı Giuseppe Conte, ülke genelinde tüm okulların yaz tatiline kadar kapalı olacağını ve eğitim-öğretimin yaz tatilinden sonra başlaması yönünde karar alındığını bildirmiştir.

⁹ <http://www.koreaneducentreinuk.org>

¹⁰ <https://www.miur.gov.it/web/guest/home>

Başbakan Giuseppe Conte, İtalya’da yayımlanan *La Repubblica* gazetesine verdiği röportajda, “Okul bizim için çok önemli ve eğitim Eylülde yeniden başlayacak.” diyerek pandemi nedeniyle zorunlu olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarının gayet başarılı olduğunu îzah etmiştir. İtalya’da Eğitim Bakanlığı video oturumları, çevrimiçi web sayfaları ve sanal destek alanları oluşturmuş; elektronik öğrenme platformları sunarak, dijital içeriğin ve öğretici örgütlenmenin yeni modellerinin kullanılmasını kolaylaştırmak için yeni öğrenme ortamlarını geliştirmiş ve tüm öğretmenlere ücretsiz olarak güncel uzaktan eğitim materyalleri sağlamıştır. Ayrıca OECD [The Organisation for Economic Co-Operation and Development (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı), 2020] raporuna göre okullara yönelik gerekli teknik desteği sağlayarak izleme faaliyetlerini başlatmış ve dezavantajlı sosyo-ekonomik çevrelerde yaşayan öğrenciler için ekonomik destek faaliyetlerini başlatmıştır. İtalya’da bulunan ve 85.000 öğrencisi olan Bologna Üniversitesi pandemi nedeniyle 26 Mart 2020’de üniversite bünyesinde hazırlanan Uzaktan Eğitim Platformunu [Distance learning platform (UNIBO)] kullanarak eğitim-öğretim sürecine devam etmiştir. UNIBO kapsamında dersler senkron (eş zamanlı) ve asenkron (zamandan bağımsız/eş zamansız) olarak gerçekleştirilmiştir. Platformda toplam 221 program ve 3667 etkinlik yer almıştır. UNIBO platformu kapsamında ölçme değerlendirme faaliyetlerinde sınavlar, dönem sonu raporları, sunumlar, vb. yapılmıştır.

5. ABD: ABD’de çocukların kaygı düzeyini arttıran her şey, sınavlar dahil kaldırılmıştır. Hatta stres yaratan bilgisayar oyunlarının belirlenmesi ve erişimlerinin engellenmesi sağlanmıştır. Ayrıca çok zeki çocukların bu süreçten daha çok etkilendiği çünkü duyurgaları çok açık olduğu belirtilerek nitelikli rehberlik ve bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Covid-19’un bir müddet sonra insanların şoka girmediği bir hastalık haline dönüşeceği ve tamamen yok olmayacağı ifade edilmiştir. Washington - ABD Eğitim Bakanı Betsy DeVos, eyalet yöneticilerine ve yerel eğitim liderlerine yaptığı açıklamada kırsal bölgelerde yüksek kaliteli teknoloji ile dijital eğitim içeriklerini geliştirmenin bir zorluk olduğunu açıklamıştır. Yeterlik tabanlı uzaktan eğitim faaliyetleri kapsamında öğrencilerin kendi hızlarında yeteneklerini ustalaştırmaları amacıyla gerçekleştirilen ve 600.000 \$ nakit ödül havuzuna sahip olan Kırsal Teknoloji Projesi; salgın ile birlikte derslerini çevrimiçi platformlara taşıyan okullardaki öğrencilere çevrimiçi dersler sunmuştur. Bu süreçte dezavantajlı çevrelerde bulunan okullarda eğitim gören öğrencilerin sadece dörtte üçünün bilgisayara erişimlerinin olduğu ifade edilmiştir. DeVos, öğrencilerin eğitiminin, sınıflarda mevcut olanlarla sınırlandırılmaması gerektiğini belirterek coronavirus pandemisi ile eğitime yönelik daha fazla yenilik ihtiyacının belirgin bir şekilde ortaya çıktığını izah etmiştir. Ayrıca teknoloji eğitime yönelik geliştirilen öğrenci merkezli çalışmaları görmek için sabırsızlandığını ifade ederek öğrencileri talep ettikleri niteliklikariyer fırsatlarına hazırlayacak teknoloji eğitim programlarını oluşturan okulların diğer okullara örnek olarak hizmet etmelerini umduğunu sözlerine eklemiştir.¹¹

¹¹ <https://www.ed.gov/news/press-releases/secretary-devos-challenges-educators-rethink-education-options-rural-high-school-students-amid-coronavirus-pandemic>

Salgın nedeniyle yüz yüze sınıf derslerini iptal eden ve bu dersleri çevrimiçi hale getiren Amerika'da uzun yıllardır güçlü çevrimiçi eğitim sistemleri bulunmaktadır (MIT, 2020; Stanford, 2020; Harvard, 2020; Caltech, 2020). ABD, çevrimiçi eğitimi bünyesinde kullanmanın yanı sıra dünyaya açık ücretsiz ve ücretli çevrimiçi sertifika programlarıyla uzun yıllardır öğrenci kabul etmektedir. Koronavirüs sürecinde üniversitelerde de farklı değerlendirme sistemine geçmiştir. Örneğin Kuzey Karolina Üniversitesi; harfle sembolize edilen not sistemi yerine (AA, BA, BB) geçti/kaldı şeklindeki değerlendirme sistemine geçmiştir. Ayrıca öğrencilerin not ortalaması hesaplamalarında bu dönemin dâhil edilmeyeceğini duyurmuştur.¹²

6. Avusturalya: 13 Nisan'dan itibaren 2. dönem başlamış ve eğitimler çevrimiçi programlar vasıtasıyla verilmiştir. Zoom, Webex, Microsoft Times gibi programlar aracılığıyla öğretmenler boş sınıflarda dersleri öğrencilerine konferans yöntemi ile anlatmıştır. Ayrıca farklı kademelerdeki tüm öğrencileri uzaktan/çevrimiçi öğrenmeye teşvik etmek amacıyla öğrencilerin rahatlıkla erişebildiği kullanımı kolay platformların kullanması sağlanmıştır (Google Drive/ Microsoft Teams gibi.)(OECD, 2020).

7. Finlandiya: 5,5 milyon nüfusu bulunan Finlandiya'nın okul öncesinde 206 bin 818, ilköğretimde 359 bin 635, lisede 539 bin 816 ve üniversitede 297 bin 163 olmak üzere toplamda 1 milyon 403 bin 432 öğrencisi bulunuyor. Finlandiya Başbakanı Sanna Marin'in 29 Nisan 2020 tarihli basın açıklamasında; Finlandiya'da 18 Mart'ta ara verilen örgün eğitime 14 Mayıs'ta yeniden başlanacağına değinerek sağlık görevlilerinin rehberliği ve sınıfların birbirinden ayrı, muhtemelen farklı vardiyalarda tutularak, okulların kontrollü bir şekilde kademeli olarak açılacağını söylemiştir. Okullar tekrar açıldıktan sonra uzaktan eğitim yapılmayacağını, yani öğrencilerin özel izin olmadan akademik yılı tamamlamak için evde kalmasına izin verilmeyeceğini belirterek okulların açılmasının önünde herhangi bir yasal engel olmadığını ve tüm çocukların eğitim hakkının olduğunu sözlerine eklemiştir. Eğitim Bakanı Li Andersson 29 Nisan 2020 basın açıklamasında, ülkenin çocuklarının sınıf eğitimi alma hakkının viral salgının yayılmasını önlemek için sadece geçici olarak kısıtlandığını belirterek "İyi başardık. Ancak kısıtlamalar yalnızca çok iyi nedenlerle devam edebilir, bu nedenler artık mevcut değil." ifadelerinde bulunmuştur.¹³ Ayrıca; öğrenciler arasında gereksiz fiziksel temastan kaçınılması gerektiğini ve dersliklerde ve kafeteryalar gibi ortak alanlarda daha az öğrencinin toplanması gerektiğini söyleyerek partiler veya geleneksel yılsonu şenlikleri için bir araya gelmelerine izin verilmeyeceğini ifade etmiştir. Son olarak "Epidemiyolojik olarak sürdürülebilir olmadığı için okulları kapalı tutmaya devam edemeyiz. Ancak iyi hijyen kurallarına önem vereceğiz, öğrenciler ve öğretmenler için alınması gerekli olan tüm tedbirleri alacağız. Risk gruplarındaki öğretmenlerin veya ailesinde risk grubu olan öğretmenlerin ders dışında başka görevleri yerine getirme konusunda okullarıyla müzakere edebileceklerini" de sözlerine eklemiştir. Eğitim Bakanına öğrencilere ve öğretmenlere kişisel koruyucu donanım verilip verilmeyeceği sorulduğunda, Sağlık ve Refah Enstitüsünün bu tür önlemleri tavsiye etmediğini söylemiştir.

¹²<https://www.dailytarheel.com/article/2020/03/pass-fail-suspended-deans-list-cv-grade-not-incompletecoronavirus-0320>

¹³ https://yle.fi/uutiset/osasto/news/govt_finnish_schools_to_gradually_reopen_on_may_14/11329714

“Herkes okula gelmelidir. Bu karar sağlık otoritelerinin artık öğrenciler ve öğretmenler için kısıtlamalara gerek olmadığına dair değerlendirmesine dayanmaktadır. Öğrencilerin yerel eğitime katılmalarını ve okula gelmelerini umuyoruz. Aksi takdirde, devamsızlık işlemleri gerçekleştirilecektir.” Ayrıca, okullar yaz tatillerinden sonra yeniden açıldığında okulların güncellenmiş hijyen ve sosyal mesafe politikaları ile hazırlanmaları gerektiğini belirtmiştir.¹⁴

Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığının web sitesinde “Temel Eğitim Yasası uyarınca, yasal okul günlerinde öğretim sağlanamıyorsa ve müfredatta tanımlanan amaçlara ulaşılamazsa, kaybedilen okul günleri yıllık okul günlerine en fazla altı gün eklenerek telafi edilebilir. Bu nedenle okulların geçici olarak kapatılması zorunlu olarak daha uzun bir okul yılı anlamına gelmez.” ifadelerine yer verilmiştir. Olağanüstü şartlar gerçekleşse bile okulların eğitim hizmetlerini sanal platformlarla düzenlemeleri ve mümkün kılmaları istenmiştir. Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı okullara; esnek öğrenme düzenlemelerini planlamaları konusunda rehberlik yapmaktadır (OECD, 2020). “Açık Eğitim Kaynakları Kütüphanesi(OER); Finna.fi – Fin arşivleri, kütüphaneleri ve müzeleri koleksiyonu ayrıca öğrencilerin kendi hızlarında bireysel öğrenmelerini destekleyen ve öğretmenlerin de katkılarıyla oluşturulan materyal bankaları bulunmaktadır” (OECD, 2020).

8. Singapur: Singapur’daki ilk COVID-19 vakası 23 Ocak’ta doğrulanmıştır. 19 Nisan’dan bu yana, Güneydoğu Asya’da en fazla sayıda onaylanmış COVID-19 vakasına sahip ülke olarak belirlenmiştir. 29 Nisan 2020’de toplam vaka sayısı 15.641 olarak tespit edilmiştir. 8 Nisan 2020’de tam zamanlı Ev Tabanlı Öğrenme [Home Based Learning (HBL)] sistemine geçilmiştir. Eğitim Bakanlığı (MOE) o zamandan bu yana, öğrencilerin anlamlı öğrenmeye devam edebilmelerini sağlamak ve öğrenemeyenlere daha fazla destek sağlamak için okulların ve eğitimcilerin çalıştıkları belirtilmiştir. Eğitim Bakanlığı (MOE) Haziran tatillerini 5 Mayıs 2020’ye çekmiştir. Okul tatilleri öne çekildiğinden, dersler 2 Haziran 2020’de başlamıştır. Ders içerikleri, sınıfların fiziki düzenlemesi, kısmi HBL veya tam HBL ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite öncesi öğrenciler de dahil olmak üzere bakanlığa bağlı tüm anaokulları ve özel eğitim (SPED) okulları için de geçerli olmuştur. Okullar öğrencilerin ihtiyaçlarına ve konunun doğasına en uygun Ev Tabanlı Öğrenme (HBL) planını planlamış ve uygulamışlardır. Öğrenciler, öğretmenlerinin talimatlarını izleyerek, şifrelerini gizli tutma ve teknolojiyi sorumlu kullanma temalarında bilgilendirilmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme ilerlemelerini ve ödev sunumlarını SLS (Singapur Öğrenci Öğrenme Alanı) adını verdikleri bir sistem aracılığıyla izleyebilmişlerdir. Buna ek olarak derslerinin bazılarını video konferans platformlarını kullanarak gerçekleştirmişlerdir. Tüm çocuk bakım merkezleri SCC’ler [Singapur Danışma Merkezi (Singapore Counselling Centre)], bu dönemde genel hizmetlerini askıya almışlardır. Çocuk bakım merkezleri, okul temelli SCC’ler yalnızca, ebeveynleri sağlık gibi, temel hizmetlerde çalışanlar gibi, alternatif bakım düzenlemeleri bulamayan sınırlı bir çocuk grubuna hizmet etmeye devam etmiştir. Sağlık hizmetleri veya temel bakım hizmetlerinde çalışan ebeveynlerin, çocuklarını çocuk bakım merkezlerine veya okullarına (MOE Anaokuluna veya SPED okulu) gönderebilecekleri ifade edilmiştir. Bununla birlikte, SPED okul personelinden (örn. öğretmen, müttefik profesyonel) günlük aktiviteler ve çocukların iyi olma hali ile ilgili günlük check-in almaları sağlanmıştır.

¹⁴https://yle.fi/uutiset/osasto/news/govt_finnish_schools_to_gradually_reopen_on_may_14/11329714

Özel eğitim hizmetleri kapsamında ilköğretim 3 ve 4'te disleksi olan öğrenciler için okul temelli disleksi iyileştirme programı çevrimiçi olarak uygulanırken diğer düzeylerde disleksi olan öğrenciler, Singapur Disleksi Derneği (DAS) tarafından yürütülen Ana Okuryazarlık Programına erişim imkânı sağlanmıştır.¹⁵

9. Çin: Koronavirüs salgınıyla birlikte Çin, Çevrimiçi (Online) Eğitimin e-öğrenme sürecine geçmiştir. Okul öncesinden lisansüstü eğitime kadar farklı kademelerdeki tüm öğrencilerden, ocak ayı sonundan itibaren okula gelmemeleri, evde kalmaları ve çevrimiçi sistemlerle eğitimlerini sürdürmeleri istenmiştir. Ancak sosyoekonomik olarak dezavantajlı yerleşim yerlerinde öğrenim gören birçok öğrencinin uzaktan eğitime katılmak için İnternet bağlantıları veya donanımına sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bu süreçte 2016 yılında kullanılmaya başlanan Çin'deki en etkili ve gelişmiş çevrimiçi öğrenme platformu olarak bilinen, dünyanın en yüksek ikinci üye sayısına (+19 milyondan) sahip olan "Rain Classroom Öğretim Platformu" etkin olarak kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha etkili kılmak ve kolaylaştırmak için çevrimiçi eğitimde yenilikçi uygulamalar geliştiren Çin, Covid-19 sonrasında uygulamalı dersler ve laboratuvar dersleri dışındaki tüm ders içeriklerinin öğretimini kapsayan çevrimiçi eğitim platformları oluşturmuştur. Milyonlarca bireyin eş zamanlı olarak İnternette eğitim almasına olanak sağlayan bulut sistemleri üzerinden de uzaktan eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Sistem üzerinden derslerin canlı sınıf uygulamalarıyla işlenebilmesini sağlayabilmek için İnternet altyapısı güçlendirilmiştir. Salgın sürecinde 25.000'den fazla üniversite öğrencisine 2.681 öğretim üyesi tarafından 4.254 akademik dersin sunumu gerçekleştirilmiştir (Lau, Yang, & Dasgupta, 2020). Farklı kademelerdeki öğrencilerin birçoğu çevrimiçi derslere devam etmek için kendi evlerinden uzaktan eğitim sistemlerine giriş yapmışlardır. Salgın sürecinde bazı öğrenciler de uzaktan eğitim modelini beğenmedikleri ve evden çalışma koşullarındaki sıkıntılar (evde sessiz bir ortamın olmaması, evdeki fiziksel şartların öğrenme sürecinde olumsuz etkilerinin olması gibi) sebebiyle bu sistemden yararlanmakta problemler yaşamışlardır.

10. Hollanda: Covid-19 nedeniyle farklı kademelerdeki tüm okulların tatil edildiği Hollanda'da, Eğitim Bakanlığı, ailelerinin maddi durumu yeterli olmadığı için laptop ve/veya tableten yoksun olan dolayısıyla uzaktan eğitim sürecine katılamayan çocukların sorununu çözmek ve eğitim ihtiyacını karşılamak amacıyla 2,5 milyon euro bütçenin ayrıldığını ifade etmişti. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitime dahil olabilmeleri amacıyla 6 bin 800 öğrenciye dizüstü bilgisayar verilmiştir. Hollanda Eğitim Bakanı Arie Slob, "Ebeveynlerinin cüzdanına bakmadan bütün çocukların iyi bir eğitimi hak ettiğini" sözlerine eklemiştir (bbc.com, 2020).Hollanda'daki Delft Teknik Üniversitesi'nde (TU Delft) görevli akademisyenler, gitgide artan maske gereksinimini karşılamak için, kullanılmış yüz maskelerinin dezenfekte edilmesi ve yeniden kullanılabilmesi amacıyla yeni bir yöntem geliştirdiklerini açıklamışlardır. TU Delft araştırmacıları +121 derecede 15 dakika boyunca buhar yöntemiyle maskelerin dezenfekte edildiğini belirterek geliştirilen dezenfekte yöntemi ile virüslerden temizlenen yüz maskelerinin, beş tedaviye kadar yeniden kullanılabileceğini ifade etmişlerdir.

¹⁵ <https://www.moe.gov.sg/faqs-covid-19-infection>

Araştırmacılar, bu yöntemle yıl içerisinde yüz binlerce maskeyi dezenfekte edebileceklerini söyleyerek, temizleme maliyetinin yeni bir maske alımına göre 10 kat daha ucuz olduğunu izah etmişlerdir.¹⁶

11. Belçika: Belçika hükümeti 18 Mart'tan beri zorunlu durumlar dışında ülke genelinde sokağa çıkma yasağını uygulamıştır.

Hükümet, salgın sürecinde halkın eve kapanması nedeniyle ev içinde şiddet gören bireylerin “1712”ye (7/24 hizmet veren ücretsiz yardım hattı) telefon veya elektronik posta yoluyla ulaşmaları için çağrıda bulunmuştur. Yardım hattı koordinatörü Wim Van de Voorde, günde en az 60 başvuru aldıklarını açıklayarak bazı şiddet mağdurlarının arama yapmadığını bu nedenle onlara yardım edilemediğini ifade etmiştir.¹⁷Flaman hükümeti, Belçika’da on iki bin beş yüz (12.500) öğrencinin uzaktan eğitime erişimini sağlayabilmek için dizüstü bilgisayar (laptop) kampanyası gerçekleştirmiştir. Hükümetin iki yüz bin euro katkı sağladığı kampanyaya birçok kurum destek olmuştur. İçişleri Bakanı Bart Somers, İnternet erişimi sağlayan şirketlere yaptığı çağrıda, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla maddi durumu yetersiz olan ailelerin çocuklarına ücretsiz İnternet erişimi hizmeti verebilmeleri hususunda çağrıda bulunmuştur. Bunun üzerine Telenet ve Proximus gibi şirketler, giriş kodları oluşturarak yoksul ailelerin çocuklarının uzaktan eğitim faaliyetlerine katılmalarına destek olmaya çalışmışlardır.¹⁸

12. Türkiye: Koronavirüs salgınının yayıldığı ülkelerde eğitim-öğretim gören öğrencilerin dünya genelindeki öğrenci sayısının %87’sine denk geldiği ve ortaya konan bu sayının 1,5 milyarın üzerinde olduğu belirlenmiştir. (MEB, 2020) Çin’den sonra Türkiye, koronavirüs salgını nedeniyle milyonlarca öğrenciye ulusal çapta uzaktan eğitim başlatan ikinci ülke olarak tespit edilmiştir.¹⁹Türkiye öncelikle virüsle mücadelede dünya genelinde alınan önlemleri, yapılan faaliyetleri ve bilinçlendirme çalışmalarını değerlendirmeye almıştır. Ayrıca okul öncesinden liseye; yükseköğretimden lisansüstü eğitime farklı kademelerdeki tüm okulların uzaktan eğitime dönüştürülmesi gerçekleştirilmiştir. 16 Mart 2020 tarihinden itibaren öğrencilerin öğrenim yolculuklarından geri kalmamaları için uzaktan eğitim hazırlıkları başlamıştır. Farklı tür ve düzeylerde öğrenim gören öğrenciler için ders içerikleri ivedilikle üretilerek çevrimiçi eğitim platformlarında yer almıştır. Millî Eğitim Bakanlığı, 23 Mart 2020 tarihinden itibaren, 18 milyonun üzerinde öğrenci için “uzaktan eğitim” programı çerçevesinde hazırlanan dersleri ve sunucu öğretmenlerle hazırlanan EBA TV, EBA Canlı Ders ve EBA Akademik Destek uygulamalarını yürürlüğe koymuştur. Dersler başlangıçta hafta içi sınıf düzeyine göre planlanmış ders içeriklerine göre verilirken daha sonra hafta sonlarına yayılmıştır. Hafta sonları EBA dersleri üniversiteye (YKS) ve liseye geçiş sınavlarına (LGS) hazırlık amacıyla sınava girecek öğrencilere destek olmak amacıyla yayınlanmış ve yaz aylarında da yayınlar sürdürülmüştür. Türkiye genelinde EBA, yaklaşık 3,1 milyar tıklanma oranıyla en çok ziyaret edilen onuncu İnternet sitesi olurken dünya genelinde ise en çok tıklanan üçüncü eğitim sitesi olmuştur.

¹⁶ <https://www.bbc.com/turkce/live/haberler-dunya-52131709/page/3>

¹⁷ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52424474>

¹⁸ <https://www.bbc.com/turkce/live/haberler-dunya-52131709/page/2>

¹⁹ <https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr>

Android cihazlar için EBA Mobil uygulaması, 16 milyon 700 bin indirilme sayısına ulaşırken, iOS cihazlar için 1 milyon 800 bin indirilme sayısına ulaşmıştır. Pandemi sürecinde TRT EBA’da iki bin beş yüz on altı saat yayın yapılarak, yedi milyon üç yüz seksen üç bin iki yüz on üç öğrenci (7.383.213) ile bir milyon otuz bin beş yüz on altı (1.300.516) öğretmen EBA’yı aktif olarak kullanmıştır.²⁰

Üniversiteye hazırlık kapsamında EBA Akademik Destek Modülünü 1 milyon 170.168 öğrenci ve 189.477 öğretmenin aktif olarak kullandığı tespit edilmiştir. TRT EBA kanallarında LGS ve YKS sınavlarına hazırlanan öğrencileri desteklemek için soru çözüm saati hazırlanarak faaliyete geçirilmiştir. 29 Haziran’da başlayan “EBA Yaz Kuşağı” ile yabancı dil eğitimi, okuma yazma öğretimi ve tasarım beceri atölyeleriyle ilgili destek eğitim paketlerine yer verilmiştir. Son olarak resmi eğitim kurumları için 31 Ağustos Pazartesi günü başlayacak olan yüz yüze telafi, tamamlama ve uyum eğitimleri üç hafta boyunca devam edecektir. Ayrıca yeni eğitim öğretim yılında açılması planlanan destekleme ve yetiştirme kursları (DYK) yıl boyunca devam edecektir. Resmi ve özel tüm okulların açılmasıyla örgün eğitimin yanında EBA, TRT EBA kanalları ile aktif işleyişini sürdürecektir.

Pandemi sürecinde kara gün dostu meslek liseleri tüm ülkeye yardım elini uzatarak toplumun ihtiyacı olan maske, maske makinası, dezenfektan, tek kullanımlık tulum, yüz koruyucu siperlik, önlük, solunum cihazı, hava filtrasyon cihazı, video laringoskop cihazlarına kadar birçok ürün üretmiştir. Özel eğitim ve rehberlik hizmetleri de farklı kademelerdeki öğrenciler, veliler ve öğretmenleri desteklemek amacıyla psikososyal destek paketleri geliştirerek uygulamıştır. Bunun yanı sıra her okulda ders öğretmenleri tarafından EBA ve diğer dijital ortamlardan yararlanılarak çevrimiçi dersler verilmiştir. Bakanlığımız bu uygulamalara ek olarak uzaktan eğitim dönemini kapsayan ders içeriklerinin mümkün mertebe çevrimiçi eğitim programı ile verilmesini kararlaştırmıştır. Ayrıca eğitime ara verilmemesi ve öğrencilerin öğrenme sürecinden uzaklaşmamları için bilgi ve yönlendirmeler yapılmıştır.

Türkiye’de 23 Mart’ta başlayan uzaktan eğitim süreci 19 Haziran’da sona ermiştir. TRT EBA’da uzaktan eğitim kapsamında hazırlanan yayınlar için Ankara ve İstanbul’da faaliyet gösteren 10 ayrı stüdyoda seri çekimler gerçekleştirilmiştir. TRT EBA kanallarında (TRT EBA TV İlkokul, TRT EBA TV Ortaokul ve TRT EBA TV Lise) 2 bin 516 saat yayın yapılmış. 93 branştan 674 öğretmen çekimler için görevlendirilmiştir. Çekimler için 2 bin 358 ders videosu ve 221 etkinlik hazırlanmıştır. Ayrıca sanat, bilim, spor, rehberlik faaliyetleri ve veli kuşağı uzaktan eğitime dahil edilmiştir. Pandemi sürecinde eğitim faaliyetlerinin en sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulu ile işbirliği içinde olduklarını belirten Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, konuşmasında: “Şayet derlerse ki ‘Okulları, gerekli şartları sağlayarak 31 Ağustos’ta açabilirsiniz’, biz o şartları sağlar ve okullarımızı açarız. Derlerse ki ‘bir süre daha açmayın’, biz uzaktan eğitimle süreci yönetiriz. Derlerse ki ‘tüm boyutlarıyla seyreltilmiş bir planlamayla açabilirsiniz’, bu planlamaya uygun olarak okulları açabilecek imkânlara sahibiz. Diyebiliriz ki bu kararı, aldığımız ve alacağımız tedbirler belirleyecek. Bu süreçte hepimize büyük bir vazife düşüyor.

²⁰ <https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr>

Lütfen, erken yaşta korku, kaygı ve belirsizlikle karşı karşıya kalan çocuklarımızı bu süreçten mümkün olduğunca uzak tutalım. Bilsinler ki tedbirleri alınmış bir okulları, kendilerini güvende hissedecekleri bir sınıfları ve onlara kendi evladı gibi göz kulak olan öğretmenleri olacak. Kendilerine de birtakım sorumluluklar düşecek, onlar da bunları yerine getirecekler. Her şey yoluna girecek ve yolunda gidecek. Bunların ne zaman olacağını, takvimin değişip değişmeyeceğini de bize Bilim Kurulu söyleyecek. Onların ne söyleyeceğini ise bugün sizin, benim, onun, yani hepimizin aldığı tedbirler belirleyecek.” ifadelerine yer vermiştir.

Tüm sektörleri derinden etkileyen salgın sürecinde yeniden şekillenen eğitim yöntemlerinin erişilebilirliği noktasında fırsat eşitliği sağlamak amacıyla dinamik davranan MEB, okullar arası başarı farklarını düşünerek telafi eğitim çalışmalarının en nitelikli olması için tüm birimleriyle senkronize olarak program hazırlıklarına devam edeceğini belirtmiştir. Telafi eğitimin öncelikli alanı ve ana merkezi olarak planlanan “Destekleme ve Yetiştirme Kursları” ile özellikle sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde bulunan okullarda eğitim gören ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle İnternet/bilgisayar/TV erişimi olmayan dolayısıyla uzaktan eğitim sürecini verimli geçiremeyen öğrencilere destek olmayı planlanmıştır. Ülke genelinde 18 milyon öğrenci için EBA her saniye kullanılabilir bir altyapıya kavuşturulmuştur. Toplam 7 milyon 383 bin 213 öğrencinin ve 1 milyon 30 bin 516 öğretmenin uzaktan eğitim sürecinde EBA’yı aktif kullandığı tespit edilmiştir. Dahası öğrenciler ve öğretmen arasında etkileşimli derslerin işlenmesine imkân yaratan canlı sınıf uygulamaları da faaliyete girmiştir. Ayrıca YKS ve LGS hazırlıkları kapsamında 8. ve 12. sınıf öğrencileri için sınavda sorumlu tutulacakları konuları içeren programlar hazırlanıp yayınlanmıştır. MEB, İnternet erişimi olmayan öğrenciler için her mahallede EBA destek noktalarının açılmasını sağlamıştır. Pandemi sürecinde tüm öğretmenlerin mesleki gelişimleri kapsamında çevrimiçi eğitimler gerçekleştirilmiştir. Toplumsal duyarlılığı artırmak amacıyla sosyal yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Bilgisayar erişimi olmayan öğrencilere tablet dağıtımları gerçekleştirilmiştir.

31 Ağustos’ta online olarak başlayan eğitim, 21 Eylül’de yüz yüze devam etmiştir. Okulların açılmasında aşamalı bir yol izlenmiş öncelikle okul öncesi ve 1. sınıfların haftanın 2 günü olacak şekilde okula başlaması sağlanmıştır. Seyreltilmiş eğitim modeli ile başlayan yüz yüze eğitimde, 1. sınıflar uyum haftasında haftada bir gün, diğer haftalarda ise iki gün okula gitmişlerdir. Ancak bu süreçte okula gitmek mecburi değildir. İsteyen velilerin, mazeret bildirerek çocuklarını okula göndermeyebilecekleri belirtilmiştir. Haftada bir gün olacak yüz yüze uyum eğitimlerinin hangi gün olacağı okul yönetimine bırakılmıştır. Okul öncesi uyum eğitiminde dersler 30 dakika olması ve bir günde 5 ders yapılması planlanmıştır. Okul öncesi eğitimde uyum haftasından sonra öğrencilerin haftanın iki günü okula gideceği ve 30’ar dakikadan 5 etkinlik saati süre ile ders yapılacağı MEB tarafından açıklanmıştır. İlkokul 1. sınıfların uyum haftasında hafta bir gün, sonrasında ise haftada iki gün okula gitmesi planlanmıştır. Uyum haftasında dersler 30 dakika olacak şekilde 5 ders işlenmiştir. Uyum haftası sonrasında haftada iki defa okula gidecekleri ve ders aralarında 10’ar dakika dinlenme süresi olacağı ifade edilmiştir. 5 Ekim uygulamalı meslek liseleri eğitime başladı.

Milli Eğitim Bakanlığı; 12 Ekim’de ilkokul 2,3,4 ve ortaokul 8. sınıf ile lise 12. sınıfların okula başlayacağını; 2 Kasım’da ortaokul 5. sınıflar ile lise 9. sınıfların yüz yüze eğitime başlayacağını duyurmuştur.²¹

Pandemi sürecinde farklı kademelerdeki tüm eğitim kurumları uzaktan eğitim uygulamalarına yönelmiştir. Yükseköğretim Kurulu 18 Mart 2020 tarihli basın açıklamasında uzaktan eğitim sürecinde; “mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik ve uygulama” olmak üzere beş temel alanı vurgulamıştır. Ülke genelinde yüz yirmi üç üniversitede Uzaktan Eğitim Birimi faaliyet göstermektedir. Uzaktan eğitim birimi olan tüm üniversiteler bu süreçte altyapılarını kullanarak, eğitim-öğretim faaliyetlerini planlamış ve uygulamaya geçirmiştir. Ayrıca Uzaktan Eğitim Birimi bulunmayan üniversiteler Yükseköğretim Kurulu koordinasyonu ile uzaktan eğitim altyapısı bulunan üniversitelerden destek almışlardır. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) da ortak derslerin TV üzerinden verilebileceğini ifade etmiştir (YÖK, 2020). 23 Mart 2020’de üniversitelerin (189 üniversitenin) %64’ü (121 üniversite); 30 Mart 2020’de %21’i (41 üniversite); 6 Nisan 2020’de %13,2’si (25 üniversite) uzaktan eğitime geçmiştir. 2019-2020 Bahar Döneminde örgün olarak açılması planlanan toplam ders sayısı 736.341 olarak belirlenmiştir. Ancak uzaktan eğitime geçilmesi nedeniyle 663.808 ders açılmıştır. Dolayısıyla derslerin %90,1’inin uzaktan eğitim yoluyla verildiği tespit edilmiştir. Açılan dersler, uygulama alanlarına göre incelendiğinde; sağlık bilimlerinde %54, mühendislik bilimlerinde %77, fen bilimlerinde %78 ve sosyal bilimlerde %91 olduğu belirlenmiştir. Bu süreçte öğrenci değerlendirme yöntemlerinde çeşitlilik sağlanmıştır. Değerlendirmelerin %83’ü proje, %91’i ödev, %66’sı çevrimiçi sınavlar ve %58’i ise kısa sınavlar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan değerlendirme yöntemleri incelendiğinde bir derste birden fazla değerlendirme yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir (YÖK Değerlendirme Raporu, 2020).

SONUÇ

Coronavirüs (Covid-19) pandemisi, Aralık 2019’dan beri sağlık, eğitim, ekonomi ve birçok konuda alışlagelmeyen değişimlere sebep olmuştur. Küresel salgın nedeniyle dünya genelinde yüz yüze eğitim yerini uzaktan eğitime bırakmıştır. Dolayısıyla, dünya genelinde okul öncesinden lisansüstü eğitime tüm öğrenciler uzaktan eğitim yoluyla eğitim görmeye başlamışlardır. Bu araştırma; dünya genelinde farklı ülkelerde Coronavirüs (Covid-19) pandemisi nedeniyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik bilgiler içermektedir. Coronavirüsün ilk ortaya çıktığı ülke olan Çin, İtalya, Fransa, en çok vaka sayısına sahip ABD, Belçika, Hollanda, Finlandiya, Kore, Avusturalya, Singapur, başlangıçta virüsün toplumdaki doğal yayılımını olağan gören İngiltere ve Türkiye’de gerçekleştirilen faaliyetler üzerinde durulmuştur. Türkiye’de ve dünyada eğitim öğretimin sürdürülebilirliği için uygulanan uzaktan eğitim süreci tüm yönleriyle incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında:

➤ Dünya genelinde farklı öğretim kademelerinde bir milyardan üzerinde öğrencinin Korona virüs nedeniyle geleneksel/örgün eğitim ortamlarında uzaklaştığı,

²¹ <http://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitimde-ucuncu-asama-2-kasim-pazartesi-gunu-basliyor/haber/21861/tr>

- Okulların kapatılması ve zorunlu karantina sürecine bağlı olarak ve dijital platformlardan yararlanılarak evde eğitim-öğretimin sürdürülmeye çalışıldığı,
- Sosyoekonomik olarak farklı çevrelerde yaşayan öğrenciler arasında imkân farkları nedeniyle (bilgisayar ve İnternet erişimi) akademik başarı farklarının derinleşeceği,
- Uzaktan eğitimin teknolojik gelişmelere paralel olarak geliştirileceği, dijital okuryazarlığın önem kazanacağı,
- Salgınlar kapsamında küresel ölçekte etkileşimlere bağlı olarak uzaktan eğitimin işlevselliğinin her geçen gün artacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

İzah edilen sonuçlar bağlamında aşağıda belirtilen önerilerde bulunulmuştur:

- ❖ Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere düzenli olarak ödev verip telefonla ve çeşitli çevrimiçi uygulamalarla ödevlerin kontrolünü sağlayabilir, öğrencilere birebir dönüt verebilir. Örneğin haftanın 4 günü çevrimiçi ders (30'ar dakika) ve haftanın 1 gününü ödev kontrolü için planlayabilir.
- ❖ Bu yıl işlenmesi planlanan ve işlenemeyen konular ve üniteler 2020 – 2021 eğitim öğretim yılında okutulacak kitaplar dışında pandemi döneminde işlenemeyen ünitelerin analizi yapılarak kritik kazanımların yer aldığı, her sınıf düzeyinde özetleyici bir kitap hazırlanabilir ve eğitim-öğretim yılı başında öğrencilere dağıtılabilir.
- ❖ Öğretmenler, EBA TV ve EBA'ya erişemeyen öğrencilerin erişimine engel olan nedenleri ve öğrencileri belirleyebilir. Belirlenen bu rapora göre tespit edilen öğrencilere yönelik sosyal mesafe kuralları gözetilerek okullarda erişim hizmeti verilebilir.
- ❖ Evlerinde tablet, bilgisayar, akıllı telefon, İnternet gibi teknolojilerin olmamasından dolayı uzaktan eğitim çalışmalarından yararlanamayan, EBA'ya erişimde sorun yaşayan öğrencilere BT sınıfı bilgisayarları ve sınıf bilgisayarları, sınıflara sosyal mesafeye uygun yerleştirilerek öğretmen gözetiminde kullanılması sağlanabilir. Ayrıca okul müdürünün izni ile bilgisayarların uzaktan eğitim süresince öğrencilerin evinde kalması sağlanabilir.
- ❖ Bilgisayar veya tablet ihtiyaç duyan öğrenciler için eğitim seferberliği oluşturulabilir, kampanyalar düzenlenebilir. EBA için İnternet aboneliği olmayan öğrencilere ücretsiz ve kolay abonelik (sadece EBA, Griceviz vb. uygulamalarda kullanmak üzere sınırsız İnternet) için operatörlerin kampanya oluşturmaları sağlanabilir.
- ❖ Çocukların kaygı düzeyini yükselten sınavlar, bilgisayar oyunları ve diğer dijital içerikler yasaklanabilir.
- ❖ Aşılama gerçekleştirilinceye kadar sosyal mesafenin korunması durumunda okullar ikili eğitime geçebilir. Bu bağlamda sınıfın yarısı sabah, diğer yarısı öğleden sonra öğretim görür. Sıralarda tek öğrenci oturur. Öğrenci sayısı düştüğü için sınıfı yönetmek daha kolay olacağından 45 dakikalık ders süreleri 30 dakikaya indirilebilir. Bu süreçte sadece akademik derslerin okulda yapılması diğer derslerin ise mümkün ise online uygulamalarla gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

- ❖ Ders içerikleri güncellenebilir. Örneğin görev hak ve hürriyetlerimiz; tabiata karşı sorumluluklarımız, hayvanlara karşı sorumluluklarımız, sağlık sorumluluklarımız, dijital okuryazarlık, bilgisayar bağımlılığı temalarında güncellemeler yapılabilir.
- ❖ Öğretmenlerin dijital alanda mesleki gelişimleri için üniversitelerle işbirliği çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- ❖ Öğrenciler için sanal kütüphane gezileri ve sanal müze gezileri düzenlenebilir.
- ❖ Çevrimiçi ortamlarda haftalık veli toplantıları planlanabilir.
- ❖ Canlı dersler esnasında öğretmenin uygun gördüğü bir zaman diliminde 2-3 dakika egzersiz yapılabilir.
- ❖ Hastanede olan öğrenciler için çevrimiçi ortamlarda psikososyal destek çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- ❖ Dijital eğitim platformlarında öğrencilere yönelik yarışma, münazara, söyleşi,..vb etkinlikler planlanabilir.
- ❖ EBA canlı derslerde sürekli devamsız öğrencilerin okula dönüşte ders eksikliklerinin giderilmesine yönelik destek eğitim kurslarının açılabilir.
- ❖ Pandeminin devam etmesi durumunda Çevrimiçi olarak veya okullar açıldığında yüzyüze, akran danışmanlığı eğitimlerinin ve eşleştirmelerinin gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
- ❖ Çocuk evi, çocuk destek merkezleri gibi sosyal hizmet kurumlarındaki öğrencilerle, aile hayatı yaşayan öğrencilerin bu zorlu süreçteki deneyimlerini birbirlerine aktarabilecekleri bir platform oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- ABD, Ministry Education, (2020). (23/05/2020 tarihinde <https://www.ed.gov/news/press-releases/secretary-devos-challenges-educators-rethink-education-options-rural-high-school-students-amid-coronavirus-pandemic> adresinden erişilmiştir.)
- ER, A. G.,&Ünal, S. (2020). 2019 Koronavirüs Salgını–Anlık Durum ve İlk İzlenimler. Flora, 25,8.
- bbc.com., (2020). (13/03/2020 tarihinde Coronavirus: More universities halt teaching and exams. bbc.com: <https://www.bbc.com/news/education-51880355>adresinden ulaşılmıştır.).
- BENU, P. (2020, 03 06). Closed colleges, online classes and Corona: What life is like for an Indianstudent in Italy. edexlive.com: <https://www.edexlive.com/news/2020/mar/06/closed-colleges-online-classes-and-corona-what-life-is-like-for-an-indian-student-in-italy-10557.html>.
- Caltech University, (2020),(14/05/2020 tarihinde About California Institute of Technology Online Education. Retriwed from caltech.edu: <http://online.caltech.edu/> adresinden ulaşılmıştır.).
- HarvardUniversity, (2020).(15/05/2020 tarihinde About Harvard Retriwed from harvard.edu: <https://online-learning.harvard.edu/> adresinden ulaşılmıştır.).
- HORZUM, B. (2003). Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

- KOTTASOVÁ, I., & Isaac, L. (2020). (03/04/2020 tarihinde Italy shuts all schools over coronavirus outbreak. <https://edition.cnn.com/2020/03/04/europe/italy-schools-closures-coronavirus-intl/index.html> adresinden ulaşılmıştır.).
- LAU, J., Yang, B., & Dasgupta, R. (2020). (16/06/2020 tarihinde Will the coronavirus make online education go viral? [timeshighereducation.com: https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral](https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral) adresinden ulaşılmıştır.).
- MEB,(2020).(14/07/2020 tarihinde <https://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunyanin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr> adresinden ulaşılmıştır.).
- MIT University, (2020).(13/05/2020 tarihinde About Massachusetts Institute of Technology. Retriwed from [mit.edu: https://web.mit.edu/](https://web.mit.edu/) adresinden ulaşılmıştır.).
- MOE, (2020). (13/05/2020 tarihinde <https://www.moe.gov.sg/faqs-covid-19-infection> adresinden ulaşılmıştır)
- NEWBY,T.J., Stepich, D.A., Lehman, J.D. ve Russell, J.D. (2006). Educational Technology for Teaching and Learning. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Stanford University, (2020).(13/03/2020 tarihinde About Stanford, Retriwed from [stanford.edu: https://online.stanford.edu/](https://online.stanford.edu/) adresinden ulaşılmıştır.).
- TOGOH, I. (2020). (13/05/2020 tarihinde *Coronavirus Latest: Italy Shuts All Schools And Universities As Covid-19 Cases Rise.* [forbes.com: https://www.forbes.com/sites/isabeltogoh/2020/03/04/coronavirus-latest-italy-shuts-all-schools-and-universities-as-covid-19-cases-rise/#3160dff73c56](https://www.forbes.com/sites/isabeltogoh/2020/03/04/coronavirus-latest-italy-shuts-all-schools-and-universities-as-covid-19-cases-rise/#3160dff73c56) adresinden ulaşılmıştır.).
- YAMAMOTO, G. T., Özgeldi, M., & Altun, D. (2018). Instructional Developments and Progress for Open and Equal Access for Learning. Open and Equal Access for Learning in School Management (s. 117-143).
- YÖK, (2020). Üniversitelerde uygulanacak uzaktan eğitime ilişkin açıklama. (03/04/2020 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktanegitime-iliskin-aciklama.aspx> adresinden ulaşılmıştır.).
- YÖK Değerlendirme Raporu, Uzaktan Eğitime Yönelik Değerlendirme 2020. (04/05/2020 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uzaktan-egitime-yonelikdegerlendirme.aspx> adresinden ulaşılmıştır.).
- SME, (2020). Signapore Minister Education 2020. (16/06/2020 tarihinde <https://www.moe.gov.sg/news/press-releases/mid-year-holidays-brought-forward-as-schools-adjust-academic-calendar-institutes-of-higher-learning-to-extend-home-based-learning>adresinden ulaşılmıştır.).
- SME, (2020). Signapore Minister Education 2020.(20/06/2020 tarihinde <https://www.moe.gov.sg/faqs-covid-19-infection>adresinden ulaşılmıştır.)(10 Temmuz 2020 12:32'de erişilmiştir.).
- Fransa Milli Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığı, (2020).(17/06/2020 tarihinde <https://www.education.gouv.fr/> ve <https://www.gouvernement.fr/le-ministere-de-l-education-nationale>adreslerinden ulaşılmıştır.).
- İtalya Hükümeti Eğitim Bakanlığı Üniversite ve Araştırma Bakanlığı, (2020). (10/07/2020 tarihinde www.miur.gov.it adresinden ulaşılmıştır.).

- İtalya Hükümeti Eğitim Bakanlığı Üniversite ve Araştırma Bakanlığı, (2020). (16/06/2020 tarihinde <https://www.miur.gov.it/web/guest/home> adresinden ulaşılmıştır.).
- Galler Hükümeti (2020). (17/06/2020 tarihinde <https://gov.wales/written-statement-covid-19-recovery-phase-planning-operation-schools> adresinden ulaşılmıştır.).
- Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı, (2020). (17/06/2020 tarihinde <https://minedu.fi/en/the-impact-of-coronavirus-on-education-and-culture> adresinden ulaşılmıştır.).
- yle.fi,(2020).(17/07/2020 tarihinde https://yle.fi/uutiset/osasto/news/govt_finnish_schools_to_gradually_reopen_on_may_14/11329714 adresinden ulaşılmıştır.).
- WEALE, S. (2020). (03/07/2020 tarihinde <https://www.theguardian.com/education/2020/apr/29/coronavirus-schools-across-england-reopen-phases-education-secretary-gavin-williamson> adresinden ulaşılmıştır.).